

Vážení přítomní, možná pouzí kolemjdoucí, bratři a sestry,

Stojíme tady už tradičně v trochu snad improvizovaném bohoslužebném prostoru pod otevřeným nebem. Pod lipami na svátek mistra Jana. Takové spanilé vlastenčení plné symboliky. Ale tuším, že pro to tu nejsme. Jak se můžeme dočíst v Hovorech s T. G. M.: *Nejde nám o laciné vlastenčení, kterým se navenek máme chlubit. Já nemám rád prázdné mluvení o slovanství, jako nemám rád vlastenčení. Prosím vás, kolikpak z našich slavjanofilů dovede aspoň číst rusky, polsky, srbsky? Stejně tak jako ti lidé, co mají plná ústa, že jsme národ Husův: kdo z nich pročetl aspoň kousek Husa, a nejen Husa, aspoň jednu knihu bratrské reformace? A nač to mluvení: normální člověk nevytrubuje do světa, že miluje své rodiče, svou ženu, své děti; to se rozumí samo sebou. Když miluješ svou vlast, nemusíš o tom mluvit, ale udělej něco kloudného.* O co nám tedy tady jde? Odpovědi mohou být různé. Nechceme jen klevetit, mluvit do prázdna. Chceme být snad lidmi činu, chceme ten náš český rybníček oživovat, směřovat dobrým směrem, inspirovat, chceme převzít z velké tradice našich předků to dobré, živé, nosné a přetavit je v něco smysluplného i dnes. Co si tedy vzít z památky pražského mistra, kněze Jana Husa? Různé epochy zdůrazňovali různé aspekty: Od 15. století mluvíme v souvislosti s Husem o Husovi konfesním, od 19. století o Husovi národním, ve 20. století o Husovi sociálním... Ve 21. století snad o Husovi smiřujícím...nebo také apatickém. Koho vlastně v červenci zajímá kromě několika hrstek, hrstek boomerů, jak říká omladina, nějaký Hus? A co jiné tradice? Koho zajímá nějaký věrozvěst Konstantin (nebo Cyril?) s Metodějem kromě toho, že díky nim nemusíme spotřebovat drahé dny dovolené? Koho vlastně zajímá postava knížete Václava? Proč vlastně v říjnu připomínat svátek ve své podstatě dosti jiného státu, než ve kterém žijeme? Co další čeští domnělí či skuteční velikáni typu Anežky České, Jana Nepomuckého či Jana Amose Komenského? Neprotiřečí se náhodou tyto tradice a nerozeštvávají nás jeden proti druhému?

Otázky se mohou kupit ještě v jiném směru: cí je ten Hus (potažmo další zmíněné osobnosti dějin)? Byl to sice katolický kněz, ale z církve vyobcován. Byl to tedy protestant? Těžko. Mnohého evangelíka by snad překvapila jeho spjatost s myšlením tehdejší doby. Vlastně se krom učení o církvi - a i to navazovalo na myšlenky třeba sv. Augustina – mnoho nelišil a nepříčil myšlenkám své doby. Tak v jeho verzi písně *Jezu Kriste štědrý kněze* zaznívají krom jiného i čistě mariánské sloky. Mariánská breviářová modlitba pak dle očitého svědka Husovy smrti Petra z Mladoňovic platila za poslední Husova slova... V něčem předběhl dobu, v něčem na něho navázala reformace, v něčem zas třeba druhý vatikánský koncil.

Nikdo, žádná skupina, politická strana, konfese, církve si ale Husa nemůže výlučně přivlastnit. Platí ale i opačné, že totiž Hus patřil a patří neodmyslitelně k našemu národu, jako referenční bod, jako symbolická postava – ať se to komu líbí, nebo ne. Důsledky Husovy života i smrti byly zjevné a obrovské a Hus je tak patrně navždy vryt do české historické paměti jako tragický hybatel. Je součástí našeho národního příběhu, ovšem stejně i Nepomucký, Komenský, sv. Václav a další, postavy, které nám mohou být bližší, nebo vzdálenější formovali a formují nějak naši identitu. Jsme tady holt ve středu Evropy odsouzení, anebo požehnáni k rozmanitosti. Jacípak jsme my přece Slované? Dostí vadní minimálně. Kolikpak jen českých slov i příjmení má německé pozadí. I takový Rejman je někdo původně od Rýna. Slovan jak poleno. Jacípak husité? Jacípak katolíci? Jsme národem

českých bratří a husovské tradice či katolické nepomucenské potažmo sarkandrovské tradice? Či ještě nějaké jiné? Jsme to všechno. Se vším dobrým i zlým. Pozor neříkám, že nemůžeme tu či onu tradici zdvořile kritizovat. Je-li to nutné budiž. Ale zároveň se musíme smířit s národem protkaným slovanstvím, germánstvím, katolicismem, utrakvismem, bratrstvím, i neznabožstvím či novodobým svérázným pojetím života i víry. Změtí tradic, antagonismů, kompromisů. Tu pluralitu máme v genech.

Četli jsme v druhém čtení o panteonu svědků víry, kteří se osvědčili tváří v tvář různým překážkám. Vždyť přece věřit Bohu znamená spolehnout se na to, co doufáme a být si jistí tím, co nevidíme, jak nás upomíná začátek 11. kapitoly listu Židům. A jaký to byl panteon? No, list Židům je všechny v jejich rozmanitosti staví do vzorového světla. Ale jaké to byli vzory! Žádní průzračně čistí, morálně nezkalení světci. Kdo ví, ten ví. Jen namátkou: Abraham je schopen zapřít svou ženu, stejně tak jeho syn. Jákob má už ve svém jménu zapsanou svoji úskočnost, zradu. I ženy tu máme: třebaš Sáru, která věřila, ale vlastně taky úplně ne, proto si nechala udělat dítě z otrokyně, kterou posléze nechutně vyhnala do pustiny k smrti. Pak tu máme Rachab, která se nám dokonce nějakým způsobem octne v rodokmenu samotného Krista. A víte, čím se živila? Nechtějte vědět. Jen podotýkám, že s pány to uměla přespříliš! A pak když teklo do bot jejímu lidu, šibalsky využila situace, aby přežila... A v laciné moralistické póze jakoby se line na povrch myšlenka, že Hus věděl, když varoval své kněžské přátele před ženami a mladými hospodyňkami! Co je to vlastně za vzory? A přece Písmo jakkoliv nezamlčuje jejich slabosti, přesto je táhne na piedestal. Proč? Nakonec řekli snad vrtkavé a křehké ano. Věřili, důvěřovali Bohu v situaci, kdy vnější podmínky spíše radili k útěku. S klopýtáním, ale přesto šli do toho. Žili život na téhle zemi, byli úplně stejní, s nohama na zemi, lidé jako my. Z masa a kostí. Tedy žádné patetické infantilní žvatlání o tom kterém světci či hrdinovi víry, který jakoby vlastně spadnul z nebe, byl tak nějak podivínsky jiný, čistý od všech kotrmelců života a lidské špíny. Ne. Tito dobře věděli, zač je toho loket. Věděli, že Boží hlas je jemný, těžko postřehnutelný v záplavě svých životních peripetií, slabostí, extempore. A naděje, kterou přináší, snad příliš vzdálená. A přece se mu nakonec nějak rozhodli svěřit. Pro nás lidi je přece snazší sledovat to, co cítíme, vidíme, co máme na dosah. Když se odvážíme učinit nějaký důležitý životní krok: vstup do manželství, osamostatnění se, změna zaměstnání, výsledek není nikdy jistý, ale tím, že vykročíme, můžeme něčeho dosáhnout. Sebepřekročení platí za cestu pro člověka. I proto je třebaš modlitba v jistém smyslu dřinou, je tak těžké se modlit, vždyť to nevidíme, často necítíme, musíme se skutečně soustředit, přemáhat sebe sama. Ale nakonec zjistíme, že to má smysl. Že čas vynaložený pro bytí v přítomnosti s potenciálně imaginárním kamarádem ten den, toho člověka a ten svět mění. *Proživej tedy Krista a budeš ho pak dobře znát. Jestliže žiješ nedobře, nepoznáš ho a možná navěky zahyneš.* Tak mluví Hus v komentáři k Sentencím Petra Lombardského. Žádný učený z nebe nespádl. A žádný světec taky ne. Spolu s těmito svědky a spolu s Husem vykročíme směle na cestu za možná neviditelným, ale plným bytí vzdálené naděje a smyslu. Jestli nevykročíme, bez ohledu na to, kdo jsme, co máme za sebou dobrého a zlého, nic nepoznáme. Nic dobrého, žádného Krista, žádný nový naplněný život. Život všech těchto, i život mistra Jana představuje dobrý příklad, že i přes svoji slabost, omylnost to důležité nejsou naše domnělé úspěchy či neúspěchy, ale Boží věrnost a náklonost

k nám lidem, o kterou se může opřít naše důvěra, bez které není možné zalíbit se Bohu. Ovšem žádná abstraktní víra, ale víra, která se projevuje ve své životní hmatatelnosti, skutkem, který si sice nic nenárokuje, natožpak Boží milost, ale který otevírá bránu k růstu a poznání. Praxe, která předchází teorii. Praxe, která je připodobněna k běhu. *Proto i my, obklopeni takovým zástupem svědků, odhodme všecku přítěž i hřích, který se nás tak snadno přichytí, a vytrvejme v běhu, jak je nám uloženo.* Okuste a vizte, jak dobrý je Hospodin, tím, že vyběhneme! Ztraťme laciné náhražky pravého života - vyběhněme! Stát apaticky na místě je hřích...

To druhé, co snad můžeme o naší perikopě i o Husovi říct vyplývá z již řečeného. Jakkoliv se máme někdy tendenci z různých důvodů dělat z některých lidí, ze svědků víry zvláště nadlidi, nepřikrášlujeme realitu, není tomu tak. Ale ani naopak. Někdy se tak i o Husovi v této souvislosti mluví o jeho údajné sebestřednosti, zahleděnosti do sebe samého, do své vlastní spravedlnosti, kde nejvyšší roli hraje jen subjektivní náhled na věc, subjektivní svědomí. Ano, Hus možná byl v některých oblastech, především těch právních naivní. Sobě i svým obhájcům, především Janu z Jesenice, kvůli tomu způsobil své, a ne: koncil skutečně neměl být platforma pro akademickou diskusi, ale soud s případným sprostým kacířem (minimálně sprostým podezřelým). Snad se můžou i církevní právníci domnívat že z hlediska církevního práva proběhlo vše v pořádku, stejně tak jeho odvolání ke Kristu nemělo oporu ve světském ani církevním právu. Přesto!

Hus věděl, že církevní právo je či mělo být odvozeno z Božího zákona, od Krista, že to právní předpisy zastávají, z čeho vznikly jsou záležitosti morální, ba života, a právní stránka je z nich jen odvozena pro život sám. Staví se tedy proti liteře a pojetí církve jako pouhé suché odlidštěné instituci. Hus se odvolává k Písmu, k tomu, aby jeho zápas byl brán ne jako úřední a soudní šiml, ale jako zápas o víru, o Krista samého a v tomto boji je ochoten přiznat svoji chybu, svůj omyl. A mnohokrát to zdůrazňuje: ať už tím se označuje za služebníka Kristova v pouhé naději, nabádá své milé, aby co se u něj přičí Božímu zákonu nenapodobovali, o svých člancích chtěl podat důkaz jejich nepravdivosti - a co je v nich mylného toho se chce zříct, sám zápasil ze sny, které se dle jeho slov sice vyplnily – tak kupříkladu sen o útěku papeže Jana XXIII. – ale nechtěl se k tomuto upínat, nechtěl zavazovat svědomí druhých svými osobními zjeveními, názory, nechtěl se považovat za proroka. Jakkoliv znal své odpůrce, mezi nimiž se nacházeli někteří skutečně nevalné teologické úrovně, a co hůř, někdy lidé skutečně podlí. Tušil, že koncil, který měl za úkol řešit především šílenou a trapnou situaci trojpapežství je v chaosu, tušil správně mnohé poťouchlé a pokoutné praktiky, přirovnával jej snad proto k antikristovi - a přece se před ním chtěl obhájit, nechtěl utíkat, nemávl nad ním rukou, že sněm nemá s církví Kristovou nic společného, neprohlásil se ve vypjaté době za Eliáše či jiného proroka apokalypsy. To je nosné. To je inspirativní V době samozvaných proroků z té či oné strany, z řad církve či mimo ní, z řad tzv. liberálů či konzervativců, kteří se chtějí vzájemně potírat, ničit, psát proti sobě traktáty a petice jednu trapnější než druhou, musíme sami sebe krotit ve svém rádobý prorockém zanícení. Nikdo z nás není s to pochytit pravdu ve svém celku. Nikdo z nás nemá morální patent vylučovat druhé z debaty. Natožpak instituce, třeba i církve, pro které se stane jednotlivec ve vší své rozmanitosti a svéhlavosti jen něčím nepodstatným, odmítaným, co ve svém technokratickém

zahledění do svých předpisů a tabulek potírá individuum. Tím smutnější je, když se v případě Husa na odsouzení podílela právě církev, my, společenství, které samo stojí na někom, kdo se stal obětí justiční vraždy pro nás a naši spásu. Ovšem i jednotlivec musí brát ohled na celek, na realitu, která nebude nikdy ideální pro všechny. *V nutném jednotě (shoda), v nerozhodnutém svoboda (volnost), ve všem láska (dobrá vůle)*. Velkým tématem Husovy doby byla eucharistie, večeře Páně, to, co nás zanedlouho čeká. V té době vytanula otázka, zdali by i prostí křesťané, laikové, podle Kristova příkazu nemohli přijímat i víno z kalicha. Odpověď oficiálních kruhů byla záporná. V chlebu, hostii je stejně tělo Páně přítomné jakož i Jeho krev. Není třeba to dále prakticky komplikovat. Doba, ve které se oddělilo společenství církve, těla Kristova od svátosti Těla Kristova. Jakoby se daleko důležitější stala metafyzicky proměněná oplatka a velkodušné teorie, ale společenství církve jakoby stálo v pozadí, jakoby bratr a sestra byli vyloučeni na okraji, jakoby vzájemné společenství ustupovalo jistému, odpusťte, svátostnému fetiši. Nemám nic proti eucharistické účtě, ale tam kde se zapomíná jeden na druhého, kde si nejsme s to pohlédnout do tváře, podat v pokoji ruku, jak můžeme jíst stejný chléb a pít ze stejného kalicha, není to znesvěcení svatých darů? Na tom oltáři jste vy, upomíná Augustin. A apoštol Pavel napomíná: kdo jí a pije a nepoznává, že jde o tělo Páně, jí a pije sobě k odsouzení. O jakém těle mluví? Jistě o obojím. Chléb a víno, církev - to patří k sobě, je to hod lásky, ve kterém stojí Kristus sám jako Hostitel, jako Ten, kdo miloval až k smrti. Proto i naše jednání vůči lidem kolem nás, třebas i oponentům v diskusi není jen v toleranci. To je málo. Málo radikální. Nekristovské. Nehusovské. Láska, a ne poťouchlé výpady, vlastní fetiše představ a zbožných názorů. Spíše odpuštění, nesení hříchů světa, hledání společných cest v otevřenosti bez laciného ustupování, laciných kompromisů neodpovídající zápasu o pravdu.

Oboje tedy platí, jak husovské jasné a odvážné vykročení, vyběhnutí na dobrodružnou cestu víry, bez kterého se Bohu nepřiblížíme a které se projevuje láskou. A právě tahle láska nás vede k pokoře, která hledá cesty, nepřeceňuje sebe a své třebas zbožné názory. I tohle patří možná překvapivě k husovské vyhraněné tradici známé za svůj zápas o pravdu víry, k tradici, která se žel později často stavěla násilně a odmítavě vůči tradicím jiným, stejně jako i tyto k ní. A přitom platí, že láska vede k sobě, nevylučuje, ale zahrnuje. Proto v našem českém příběhu není a nesmí být, jakkoliv důležitá, tradicí jedinou. Nyní ale platí: vstupme i my jako ten Hus odvážně do příběhu, který spolu s Bohem můžeme psát a utvářet. Do příběhu života, do barvitého příběhu i té naší země.

Amen!